

UBND TỈNH QUẢNG NAM
SỞ TÀI NGUYÊN VÀ MÔI TRƯỜNG

**Biến rác
thành tài nguyên**

SỔ TAY TRUYỀN THÔNG

PHÂN LOẠI CHẤT THẢI RÁC SINH HOẠT TRÊN ĐỊA BÀN TỈNH QUẢNG NAM

Quảng Nam, năm 2024

MỤC LỤC

Lời nói đầu	5
Giải thích thuật ngữ	7
PHẦN 1. HIỂU VỀ QUẢN LÝ RÁC THẢI, PHÂN LOẠI RÁC TẠI NGUỒN	9
1.1. Nguyên tắc quản lý rác thải	10
1.2. Vì sao phải phân loại rác tại nguồn	12
1.2.1. Hiện trạng quản lý rác thải tỉnh Quảng Nam	12
1.2.2. Sự cần thiết phải phân loại rác tại nguồn	13
1.2.3. Cơ sở pháp lý	16
PHẦN 2. HƯỚNG DẪN PHÂN LOẠI RÁC THẢI TẠI NGUỒN	19
2.1. Nguyên tắc phân loại rác thải	20
2.2. Kỹ thuật phân loại, quy trình thu gom, xử lý rác thải	21
PHẦN 3. HƯỚNG DẪN TRUYỀN THÔNG PHÂN LOẠI RÁC TẠI NGUỒN	33
3.1. Hiểu về truyền thông	34
3.1.1. Truyền thông là gì	34
3.1.2. Các phương pháp truyền thông	35
3.1.3. Xây dựng kế hoạch truyền thông phân loại rác tại nguồn	41
3.2. Một số khẩu hiệu, mô hình sử dụng để truyền thông phân loại rác tại nguồn	42
3.2.1. Một số khẩu hiệu	42
3.2.2. Mô hình “7R” - giảm rác thải nhựa	42
TRÍCH DẪN MỘT SỐ QUY ĐỊNH VỀ XỬ PHẠT VI PHẠM HÀNH CHÍNH LIÊN QUAN ĐẾN PHÂN LOẠI CTRSH, VỨT, THẢI BỎ RÁC THẢI KHÔNG ĐÚNG QUY ĐỊNH	44
GIỚI THIỆU PHƯƠNG PHÁP LÀM PHÂN HỮU CƠ TẠI HỘ GIA ĐÌNH	45
TÀI LIỆU THAM KHẢO	49

LỜI NÓI ĐẦU

Tỉnh Quảng Nam có tổng diện tích tự nhiên 10.574,86 km² nằm ở vị trí chiến lược của vùng kinh tế trọng điểm miền Trung, có nhiều danh lam, thắng cảnh nổi tiếng. Quảng Nam đang là điểm đến của nhiều nhà đầu tư trong - ngoài nước và thu hút được nhiều du khách. Điều này đã góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội tỉnh nhà; nhưng cũng phát sinh nhiều vấn đề môi trường cần phải giải quyết, trong đó có chất thải rắn sinh hoạt.

Tổng dân số của tỉnh hơn 1,5 triệu người, mỗi ngày phát sinh hơn 900 tấn chất thải rắn sinh hoạt, là nguồn nguy cơ gây ô nhiễm nếu không được kiểm soát, quản lý hiệu quả.

Để hướng tới một môi trường ít rác thải hơn, hạn chế ô nhiễm thì việc phân loại chất thải rắn sinh hoạt tại nguồn là cần thiết và bắt buộc. Nhận thức được điều đó và để triển khai Luật Bảo vệ môi trường năm 2020, UBND tỉnh Quảng Nam đã ban hành Kế hoạch phân loại chất thải rắn sinh hoạt tại nguồn tỉnh Quảng Nam đến năm 2025 tại Quyết định số 2625/QĐ-UBND ngày 30/9/2022 nhằm định hướng khung hành động đồng bộ về phân loại chất thải rắn tại nguồn trên địa bàn tỉnh.

Phân loại chất thải rắn sinh hoạt tại nguồn là nhiệm vụ khó khăn và lâu dài, đòi hỏi sự chung tay vào cuộc của toàn xã hội. Để nâng cao hiệu quả của hoạt động truyền thông, Sở Tài nguyên và Môi trường tỉnh Quảng Nam ban hành Sổ tay truyền thông phân loại chất thải rắn sinh hoạt trên địa bàn tỉnh Quảng Nam. Đây là nguồn tư liệu để các cơ quan, địa phương, đơn vị tổ chức tuyên truyền, vận động thực hiện phân loại chất thải rắn sinh hoạt tại nguồn trên địa bàn, phạm vi quản lý.

Nội dung và cấu trúc Sổ tay đi theo các nguyên tắc quản lý chất thải rắn theo hướng bền vững và đưa ra hướng dẫn để huy động sự tham gia của cộng đồng và các bên liên quan (bao gồm người dân, trường học, các cơ quan, doanh nghiệp...) để từng bước triển khai hiệu quả phân loại chất thải rắn sinh hoạt tại nguồn.

Trong quá trình biên soạn, chúng tôi rất mong nhận được nhiều đóng góp chân thành từ phía độc giả để hoàn thiện Sổ tay trong những lần tái bản sau.

GIẢI THÍCH THUẬT NGỮ

Chất thải rắn là chất thải ở thể rắn hoặc bùn thải.

Chất thải rắn sinh hoạt (còn gọi là rác, hay rác thải) là chất thải rắn phát sinh trong sinh hoạt thường ngày của con người.

Chất thải có khả năng tái sử dụng, tái chế là các loại chất thải có thể sử dụng lại nhiều lần trực tiếp hoặc được chế biến lại để tạo thành sản phẩm mới.

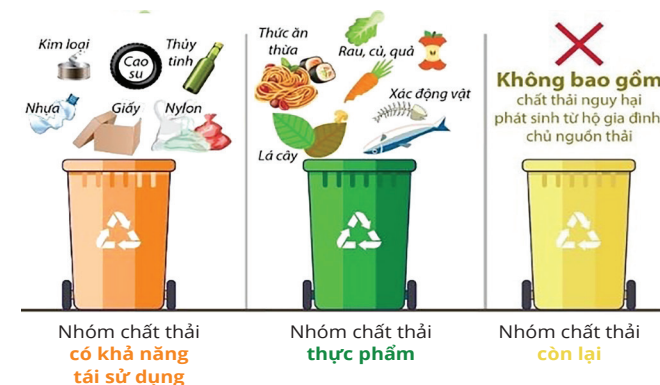
Chất thải thực phẩm là chất thải từ chế biến thực phẩm và thức ăn thừa hoặc đồ ăn không còn sử dụng được để làm thực phẩm cho con người.

Tái sử dụng chất thải là việc sử dụng lại chất thải một cách trực tiếp hoặc sử dụng sau khi đã sơ chế.

Sơ chế chất thải là việc sử dụng các biện pháp kỹ thuật cơ - lý đơn thuần nhằm thay đổi tính chất vật lý như kích thước, độ ẩm, nhiệt độ để tạo điều kiện thuận lợi cho việc phân loại, lưu giữ, vận chuyển, tái sử dụng, tái chế, đồng xử lý, xử lý nhằm phối trộn hoặc tách riêng các thành phần của chất thải cho phù hợp với các quy trình quản lý khác nhau.

Tái chế chất thải là quá trình sử dụng các giải pháp công nghệ, kỹ thuật để thu lại các thành phần có giá trị từ chất thải.

(Theo Nghị định số 08/2022/NĐ-CP ngày 10/01/2022 của Chính phủ; Thông tư số 02/2022/TT-BTNMT ngày 10/01/2022 của Bộ trưởng Bộ Tài nguyên và Môi trường).

PHẦN 1

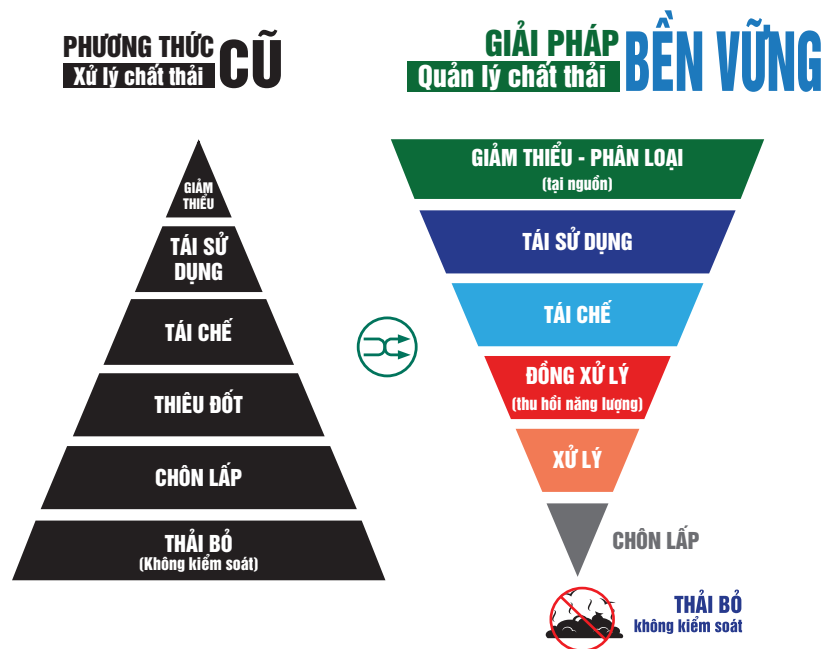
HIỂU VỀ QUẢN LÝ RÁC THẢI, PHÂN LOẠI RÁC TẠI NGUỒN

PHÂN LOẠI RÁC TẠI NGUỒN - VÌ LỢI ÍCH LÂU DÀI!

1.1. NGUYÊN TẮC QUẢN LÝ RÁC THẢI

Nguyên tắc quản lý rác thải là hạn chế tạo ra rác, tận dụng tối đa giá trị của sản phẩm thải bỏ, rác thải phát sinh trong sinh hoạt thông qua việc áp dụng các giải pháp theo thứ tự ưu tiên như sau:

(1) GIẢM THIỂU - PHÂN LOẠI TẠI NGUỒN:

- Thay đổi thói quen sinh hoạt để hạn chế tạo ra rác thải.
- Từ chối túi ni lông và sản phẩm nhựa dùng một lần; từ chối sử dụng công nghệ, nguồn nguyên liệu và các sản phẩm gây ảnh hưởng tiêu cực tới môi trường.
- Phân loại rác thải thành các nhóm khác nhau ngay tại thời điểm phát sinh, trước khi chuyển giao cho đơn vị thu gom, xử lý.

(2) TÁI SỬ DỤNG:

- Tận dụng lại sản phẩm, thành phần, linh kiện của sản phẩm thải bỏ để kéo dài thời gian sử dụng.
- Cho/tặng đồ dùng cũ cho những người cần.

(3) TÁI CHẾ:

- Từ các vật dụng bỏ đi bằng nhựa, giấy, kim loại, thủy tinh... tạo thành những vật dụng có ích.
- Chuyển chất thải thành nguyên liệu đầu vào cho sản phẩm mới.

(4) ĐỒNG XỬ LÝ (THU HỒI NĂNG LƯỢNG):

- Đồng xử lý rác thải tại cơ sở sản xuất xi măng (lò nung clinker), thép và các lò đốt công nghiệp.

(5) XỬ LÝ - CHÔN LẤP:

- Đốt thu hồi năng lượng để phát điện.
- Đốt thu hồi năng lượng (nhiệt).
- Đốt tiêu hủy không thu hồi năng lượng.
- Các công nghệ mới thân thiện môi trường.
- Chôn lấp hợp vệ sinh.

Người dân phân loại rác tại nhà và đưa đến "Ngôi nhà xanh" của địa phương
(Nguồn: Phòng TN&MT thành phố Tam Kỳ)

1.2. VÌ SAO PHẢI PHÂN LOẠI RÁC TẠI NGUỒN

1.2.1. HIỆN TRẠNG QUẢN LÝ RÁC THẢI TỈNH QUẢNG NAM

a) Nguồn phát sinh

Các nguồn phát sinh rác thải bao gồm:

- Hộ gia đình.
- Khu thương mại, dịch vụ (nhà hàng, khách sạn, siêu thị, chợ...).
- Công sở (cơ quan, trường học, trung tâm, viện nghiên cứu, bệnh viện...).
- Khu công cộng (nhà ga, bến tàu, bến xe, sân bay, công viên, khu vui chơi giải trí, đường phố...).
- Dịch vụ vệ sinh (quét đường, cắt tỉa cây xanh...).
- Các hoạt động sinh hoạt của cơ sở sản xuất.

b) Thu gom, xử lý rác thải

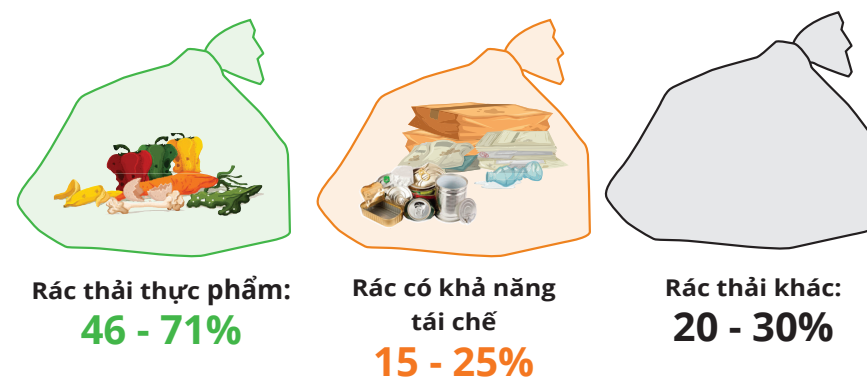
Tốc độ đô thị hóa nhanh cùng với sự phát triển kinh tế, gia tăng dân số đã kéo theo lượng rác thải của tỉnh Quảng Nam ngày càng gia tăng. Theo số liệu thống kê, trong vòng chưa đến 10 năm (2015-2023), lượng rác thải thu gom, xử lý toàn tỉnh đã tăng gần 1,8 lần (từ 435 tấn/ngày lên hơn 765 tấn/ngày). Trong đó, lượng rác thải tại đô thị chiếm hơn 45% tổng lượng rác thải toàn tỉnh.

Việc thu gom, xử lý rác thải hiện nay chủ yếu bằng hình thức chôn lấp (chiếm hơn 70%), lượng rác còn lại xử lý bằng hình thức liên hợp và làm phân hữu cơ.

1.2.2. SỰ CẦN THIẾT PHẢI PHÂN LOẠI RÁC TẠI NGUỒN

a) Thành phần rác thải sinh hoạt

Kết quả thống kê thành phần rác thải từ hộ gia đình¹:

1. Tổng hợp từ Báo cáo hiện trạng môi trường quốc gia năm 2019 - Chuyên đề quản lý chất thải rắn sinh hoạt

b) Ý nghĩa của phân loại rác tại nguồn

* Về kinh tế

Nếu KHÔNG phân loại rác thải tại nguồn	Nếu CÓ phân loại rác thải tại nguồn
Xử lý, thải bỏ, lãng phí tài nguyên từ nguồn rác thải.	Tận dụng được các thành phần có ích từ rác thải: ■ Tạo nguồn nguyên liệu cho hoạt động tái sử dụng, tái chế - tiết kiệm được tài nguyên; ■ Mang lại lợi ích thiết thực cho chính chủ nguồn thải (từ việc bán phế liệu và phân hữu cơ tự chế biến); ■ Gây quỹ cho hoạt động cộng đồng từ việc bán phế liệu.
Tổng lượng rác thải cần xử lý lớn, tốn nhiều chi phí thu gom, vận chuyển, xử lý và tốn nhiều diện tích đất (khi xử lý bằng hình thức chôn lấp).	■ Giảm lượng rác thải ra môi trường - tiết kiệm chi phí thu gom, vận chuyển, xử lý. ■ Giảm lượng rác chôn lấp - tiết kiệm tài nguyên đất.

* Về môi trường

Nếu KHÔNG phân loại rác thải tại nguồn	Nếu CÓ phân loại rác thải tại nguồn
Rác thải lẫn lộn khó xử lý đạt hiệu quả cao.	Lựa chọn hình thức, công nghệ xử lý rác thải sau phân loại phù hợp; giảm lượng rác thải phải chôn lấp.
Áp lực cho môi trường từ các nguy cơ ô nhiễm thứ phát ảnh hưởng đến môi trường xung quanh (không khí - nước - đất).	Giảm ô nhiễm, giảm áp lực cho môi trường.

* Về xã hội

Nếu KHÔNG phân loại rác thải tại nguồn	Nếu CÓ phân loại rác thải tại nguồn
Các tác động xã hội có thể phát sinh xung quanh khu vực tập kết, xử lý rác thải; gây mất mỹ quan và ảnh hưởng sức khỏe cộng đồng.	■ Nâng cao nhận thức về bảo vệ môi trường, sử dụng hợp lý tài nguyên và trách nhiệm với xã hội. ■ Hình thành được thói quen, nếp sống văn hóa, văn minh, vì sự phát triển bền vững.

1.2.3. CƠ SỞ PHÁP LÝ

Tên, số hiệu, thời gian ban hành	Cơ quan ban hành	Nội dung trích yếu
Văn bản Trung ương		
Luật BVMT số 72/2020/QH14 ngày 17/11/2020	Quốc hội	Bảo vệ môi trường
Nghị định số 08/2022/NĐ-CP ngày 10/01/2022	Chính phủ	Quy định chi tiết một số điều của Luật Bảo vệ môi trường
Nghị định số 45/2022/NĐ-CP ngày 07/7/2022	Chính phủ	Quy định về xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực bảo vệ môi trường
Thông tư số 02/2022/TT-BTNMT ngày 10/01/2022	Bộ Tài nguyên và Môi trường	Quy định chi tiết thi hành một số điều của Luật Bảo vệ môi trường
Công văn số 9368/BT-NMT-KSONMT ngày 02/11/2023	Bộ Tài nguyên và Môi trường	Hướng dẫn kỹ thuật về phân loại chất thải rắn sinh hoạt
Văn bản tỉnh Quảng Nam		
Quyết định số 31/2022/QĐ-UBND ngày 24/10/2022	UBND tỉnh Quảng Nam	Quy định về công tác quản lý, bảo vệ môi trường trên địa bàn tỉnh Quảng Nam

Tên, số hiệu, thời gian ban hành	Cơ quan ban hành	Nội dung trích yếu
Quyết định số 1289/QĐ-UBND ngày 03/5/2019	UBND tỉnh Quảng Nam	Ban hành Kế hoạch thực hiện phong trào “Chống rác thải nhựa” trên địa bàn tỉnh Quảng Nam
Chỉ thị số 48-CT/TU ngày 29/10/2019	BTV Tỉnh ủy Quảng Nam	Tiếp tục tăng cường lãnh đạo, chỉ đạo công tác triển khai thực hiện phong trào “Chống rác thải nhựa” trên địa bàn tỉnh Quảng Nam
Quyết định số 2625/QĐ-UBND ngày 30/9/2022	UBND tỉnh Quảng Nam	Ban hành Kế hoạch phân loại chất thải rắn sinh hoạt tại nguồn tỉnh Quảng Nam đến năm 2025
Công văn số 1918/UBND-KTN ngày 20/3/2024	UBND tỉnh Quảng Nam	Tăng cường quản lý, phân loại rác thải tại nguồn, thu hồi, tái chế, tái sử dụng rác thải, giảm thiểu rác thải nhựa trên địa bàn tỉnh Quảng Nam

PHẦN 2

HƯỚNG DẪN PHÂN LOẠI RÁC THẢI TẠI NGUỒN

Các bạn học sinh tập phân loại các nhóm đồ vật thải bỏ (Nguồn: Phòng TN&MT thành phố Hội An)

**HÌNH THÀNH VÀ DUY TRÌ THÓI QUEN PHÂN LOẠI RÁC
TẠI NGUỒN MỖI NGÀY!**

2.1. NGUYÊN TẮC PHÂN LOẠI RÁC THẢI

Theo Khoản 1, Điều 75 Luật Bảo vệ môi trường năm 2020, rác thải phát sinh từ hộ gia đình, cá nhân được phân loại theo nguyên tắc như sau:

- (1) Nhóm chất thải có khả năng tái sử dụng, tái chế: Là những loại rác thải đã qua sử dụng nhưng vẫn còn khả năng tái sử dụng và tái chế *như đồ vật bằng giấy, nhựa, kim loại, cao su, gỗ...*
- (2) Nhóm chất thải thực phẩm: Là phần bỏ đi của thực phẩm sau khi chế biến, sử dụng là *phần thực phẩm thừa hoặc hư hỏng không thể sử dụng, lá cây, cỏ...*
- (3) Nhóm chất thải rắn sinh hoạt khác: Là những loại thải không thuộc các nhóm trên, như vỏ cứng thủy sản, vỏ các loại hạt, tã, bỉm, giấy vệ sinh, giấy ướt...

Đối với nhóm chất thải khác, có thể phân thành một số nhóm:

- Nhóm chất thải nguy hại: Là những loại rác thải chứa yếu tố độc hại, phóng xạ, lây nhiễm, dễ cháy, dễ nổ, gây ăn mòn, gây nhiễm độc hoặc có đặc tính nguy hại khác. Một số loại chất thải nguy hại như bóng đèn huỳnh quang, nhiệt kế, các loại pin, thiết bị điện tử, các loại bình, vỏ chai đựng hóa chất nguy hại (bình xịt côn trùng, bình đựng dầu, nhớt...).
- Nhóm chất thải công kênh: Là những loại rác thải có kích thước lớn như tủ, giường, nệm, bàn, ghế hoặc các vật dụng tương tự khác hoặc gốc cây, thân cây, cành cây...

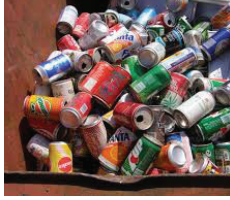
2.2. KỸ THUẬT PHÂN LOẠI, QUY TRÌNH THU GOM, XỬ LÝ RÁC THẢI

	Phân loại	Thu gom	Vận chuyển	Xử lý
(1) CHẤT THẢI RẮN CÓ KHẢ NĂNG TÁI SỬ DỤNG, TÁI CHẾ	- Khuyến khích tái sử dụng. - Không dính thành phần nguy hại. - Tháo nắp, loại bỏ sản phẩm chứa đựng bên trong. - Thu, xếp gọn các vật sắc nhọn. - Phối hợp với các bên thu mua phế liệu để lên danh mục rác tái chế để phân loại, thu gom riêng.	- Mang đến các địa điểm thu gom tập trung (theo nhóm dân cư, trường học, trung tâm thương mại, siêu thị...). - Cho hoặc bán cho người có nhu cầu/thu mua phế liệu.	Tùy theo nhu cầu.	- Cơ sở tái chế. - Cơ sở sản xuất có sử dụng phế liệu.
(2) CHẤT THẢI THỰC PHẨM	Bao bì,... kín, không rò rỉ, ngăn ngừa mùi phát tán.	- Cho người có nhu cầu làm thức ăn chăn nuôi. - Làm phân hữu cơ tại hộ/nhóm hộ gia đình. - Chuyển cho đơn vị thu gom.	Đơn vị vận chuyển theo lịch.	- Xử lý chất thải thành phân hữu cơ (nếu có). - Xử lý theo công nghệ hiện có.

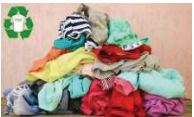
	Phân loại	Thu gom	Vận chuyển	Xử lý
	(3) CHẤT THẢI RẮN SINH HOẠT KHÁC			
3.1 CHẤT THẢI NGUY HẠI	- Không để lẫn với các loại chất thải khác. - Không đập vỡ/đổ. - Thu, xếp gọn các vật sắc nhọn.	- Mang đến điểm tập kết (do địa phương quy định; do các nhà sản xuất thực hiện). - Chuyển cho đơn vị thu gom có chức năng.	Đơn vị vận chuyển có chức năng.	Xử lý theo quy định.
3.2 CHẤT THẢI CÔNG KIỆN	Làm gọn, giảm kích thước, tránh rơi vãi.	Tự vận chuyển hoặc thuê đơn vị có chức năng vận chuyển đến điểm tập kết (do địa phương quy định; do các nhà sản xuất thực hiện) hoặc đến cơ sở xử lý.	Đơn vị vận chuyển.	Xử lý theo công nghệ hiện có.
3.3. CHẤT THẢI KHÁC CÒN LẠI	- Chứa trong vật đựng kín, không rò rỉ, ngăn ngừa phát tán mùi. - Thu gọn, giảm kích thước, thể tích, bảo đảm tránh rơi vãi.	Chuyển cho đơn vị thu gom có chức năng.	Đơn vị vận chuyển theo lịch.	Xử lý theo công nghệ hiện có.

(1) CHẤT THẢI CÓ KHẢ NĂNG TÁI SỬ DỤNG, TÁI CHẾ

a) Nhóm tái sử dụng, tái chế cơ bản

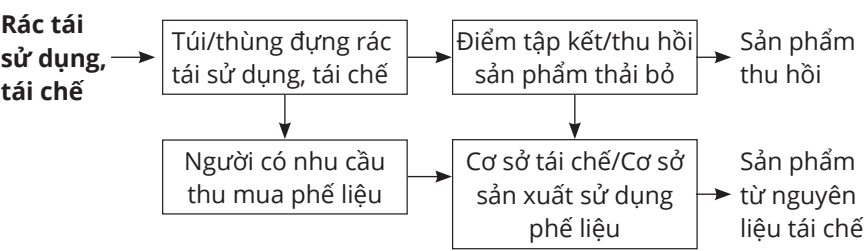
Giấy thải			
Nhựa thải			
Kim loại thải			

b) Nhóm tái sử dụng, tái chế mở rộng

Thủy tinh thải			
Vải, đồ da			
Đồ gỗ			
Cao su			
Thiết bị điện, điện tử thải bỏ ²			

2. Thiết bị điện, điện tử thải bỏ cần giữ nguyên, không được tháo rời

Quy trình thu gom - xử lý sau phân loại:

Điểm thu gom rác thải tái chế (Nguồn: Phòng TN&MT thành phố Hội An)

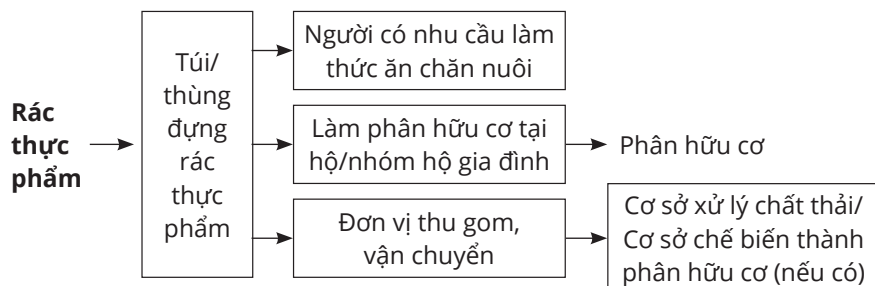
- Không dính thành phần nguy hại.
- Tháo nắp, loại bỏ sản phẩm chứa đựng bên trong.
- Thu, xếp gọn các vật sắc nhọn.

(2) CHẤT THẢI THỰC PHẨM

 Thức ăn thừa	 Thực phẩm hết hạn
 Phần thải bỏ của rau, củ, quả sau chế biến/sử dụng	 Các sản phẩm bỏ đi từ thịt động vật

Quy trình thu gom - xử lý sau phân loại:

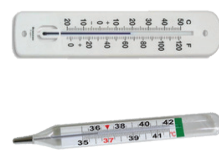

Phân hữu cơ từ rác thải sinh hoạt

(3) CHẤT THẢI KHÁC

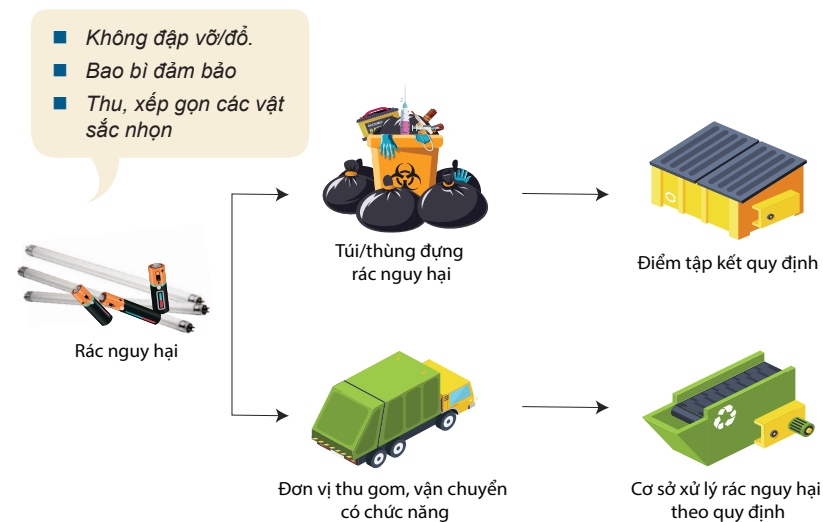
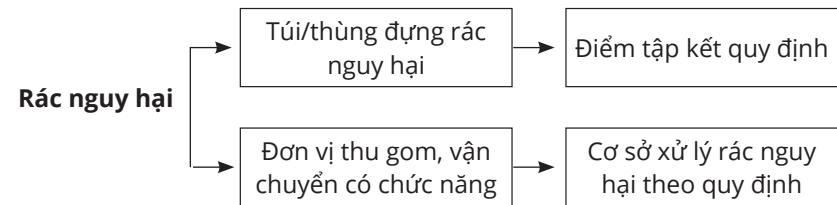
a) Chất thải nguy hại

		
Bình gas mini	Sơn thải bỏ	Bóng đèn huỳnh quang
		
Các loại pin, ắc quy thải	Kim tiêm	Nhiệt kế thủy ngân

Điểm thu hồi pin thải bỏ tại phường Tân An, thành phố Hội An
(Nguồn: Phòng TN&MT thành phố Hội An)

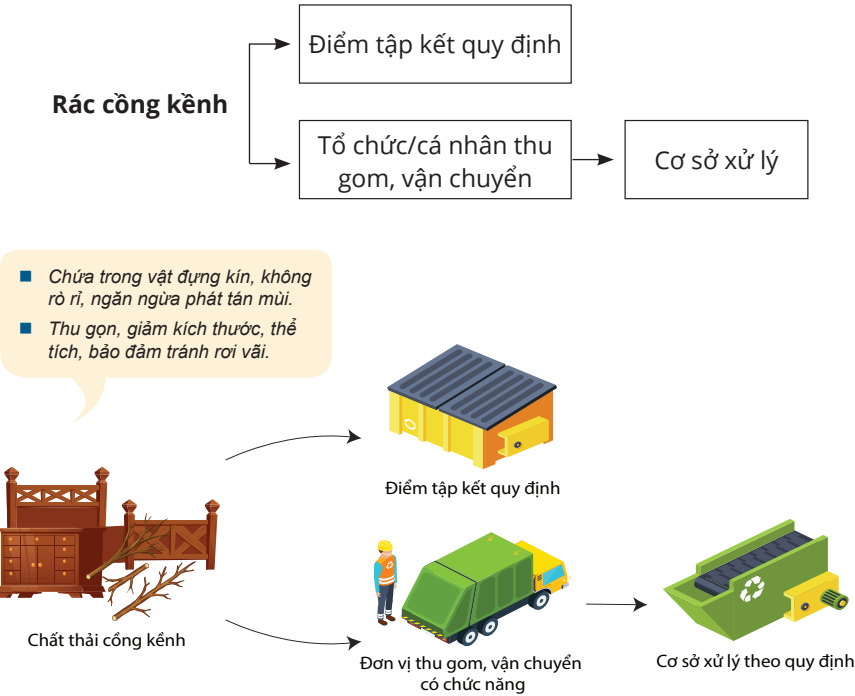
Quy trình thu gom - xử lý sau phân loại:

b) Chất thải công kênh

		
Giường, bàn ghế...	Tủ kim loại...	Cành cây, gốc cây...

Quy trình thu gom - xử lý sau phân loại:

PHẦN 3

HƯỚNG DẪN TRUYỀN THÔNG PHÂN LOẠI RÁC TẠI NGUỒN

Truyền thông môi trường (Nguồn: Phòng TN&MT thành phố Hội An)

**TRUYỀN THÔNG ĐỂ PHÂN LOẠI RÁC TRỞ THÀNH
MỘT THÓI QUEN!**

3.1. HIỂU VỀ TRUYỀN THÔNG

3.1.1. TRUYỀN THÔNG LÀ GÌ

Truyền thông là quá trình truyền tải thông tin, ý kiến, tin tức,... giữa hai hoặc một nhóm người với nhau nhằm giao tiếp, kết nối, tăng sự hiểu biết và nhận thức.

Truyền thông phân loại rác tại nguồn là hoạt động tuyên truyền nhằm mục đích:

- Nâng cao nhận thức, hiểu biết của cộng đồng về công tác quản lý rác thải; quy định và ý nghĩa của phân loại rác tại nguồn; cách thức phân loại; trách nhiệm phân loại rác.
- Huy động sự tham gia của cộng đồng thực hiện phân loại rác tại nguồn.

3.1.2. CÁC PHƯƠNG PHÁP TRUYỀN THÔNG

Có nhiều cách thức truyền thông khác nhau:

- Các phương pháp trực tiếp: tập huấn, họp dân, truyền thông tại nhà, sinh hoạt nhóm/câu lạc bộ, tham quan học tập hay hội thi, sự kiện, các hình thức nghệ thuật (tiểu phẩm sân khấu, quay phim,...).
- Các phương pháp gián tiếp: phát thanh/truyền hình, bảng tin, tờ rơi, sách nhỏ, nền tảng xã hội.

*** Một số phương thức truyền thông về phân loại rác tại nguồn:**

1) Tổ chức tập huấn, hội thảo, buổi nói chuyện cho các bên liên quan

Mục đích: Nâng cao kiến thức, kỹ năng cho các cán bộ quản lý và các bên liên quan để có áp dụng vào thực tiễn quản lý, thực hành giảm chất thải, phân loại rác tại nguồn.

Nội dung truyền thông:

- Tổng quan về thực trạng và thách thức trong quản lý chất thải tại địa phương.
- Các phương pháp giảm thiểu chất thải; quy trình và kỹ thuật phân loại rác tại nguồn.
- Vai trò của cộng đồng và doanh nghiệp trong việc giảm chất thải.

Tài liệu hỗ trợ: Tài liệu phát tay, video hướng dẫn giảm chất thải và phân loại chất thải tại nguồn...

Phương pháp đánh giá hiệu quả: Thu thập phản hồi từ các đối tượng tham gia và các bên liên quan.

Thực hành tại khóa đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ tuyên truyền viên nòng cốt của cấp huyện, năm 2023 (Nguồn: Sở TN&MT tỉnh Quảng Nam)

Năm 2023 và năm 2024 vừa qua, Sở Tài nguyên và Môi trường đã phối hợp với Trung tâm Sống và Học tập vì Môi trường và Cộng đồng (Live & Learn) và Trung tâm Xây dựng và Thúc đẩy Phát triển bền vững (BUS) tổ chức các khóa đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ tuyên truyền viên nòng cốt của cấp huyện và cấp xã, đã cấp được 370 Giấy chứng nhận cho 370 tuyên truyền viên nòng cốt của cấp huyện và cấp xã. Đây là đội ngũ được các địa phương lựa chọn tham gia đào tạo để phục vụ cho hoạt động truyền thông phân loại chất thải rắn sinh hoạt tại nguồn và “Chống rác thải nhựa” của địa phương. (Nguồn: Sở TN&MT tỉnh Quảng Nam)

2) Truyền thông qua hệ thống thông tin

Mục đích:

- Nâng cao nhận thức cộng đồng về giảm chất thải và phân loại rác tại nguồn.
- Tăng cường tương tác, lan tỏa thông tin qua các kênh truyền thông số.
- Tạo ảnh hưởng tích cực, khuyến khích hành động cụ thể.

Các kênh truyền thông phổ biến:

- Báo chí: báo giấy, báo điện tử.
- Đài phát thanh và truyền hình.
- Website của các cơ quan nhà nước và đơn vị thu gom.
- Mạng xã hội: Zalo, Facebook...

Nội dung chia sẻ trên các nền tảng: Tài liệu về hiện trạng rác thải, hướng dẫn phân loại rác; bài viết, video, hình ảnh về câu chuyện thành công, kết quả, kinh nghiệm thực hành; chia sẻ các câu hỏi thường gặp về phân loại rác...

Phương pháp đánh giá hiệu quả: Theo dõi số lượt xem, chia sẻ, bình luận trên các bài đăng. Tổng hợp phản hồi từ cộng đồng qua các kênh.

3) Truyền thông phối hợp với các cơ quan khác

Mục đích:

- Tăng cường sự hợp tác giữa các bên liên quan để đẩy mạnh truyền thông và hành động bảo vệ môi trường.
- Lan tỏa thông điệp về giảm rác thải, phân loại rác tại nguồn thông qua các hoạt động thực tiễn và sáng tạo.
- Tạo hiệu ứng cộng đồng để thúc đẩy thay đổi hành vi bền vững trong quản lý chất thải.

Các tổ chức phối hợp truyền thông:

- Các tổ chức phát triển trong nước và quốc tế (UNDP, WWF...).
- Các nhóm/câu lạc bộ môi trường (câu lạc bộ xanh, đội tình nguyện bảo vệ môi trường...).

Một số hoạt động cụ thể:

- Tổ chức buổi vận động thu gom, phân loại rác tại nguồn.
- Tổ chức “Ngày hội tái chế”.
- Hội thi/cuộc thi sáng kiến về bảo vệ môi trường, giảm rác thải.

Phương pháp đánh giá hiệu quả: Báo cáo số lượng người tham gia và rác thải được thu gom, tái chế; Thu thập ý kiến phản hồi và rút kinh nghiệm cho các hoạt động tiếp theo.

Sự kiện trình diễn trang phục tái chế do các chị phụ nữ khuyết thực hiện trong chương trình Giờ Trái đất năm 2023 (Nguồn: Phòng TN&MT thành phố Hội An)

4) Tổ chức các chương trình truyền thông hướng đến các nhóm đối tượng cụ thể

Mục đích

- Tăng cường nhận thức và hành động về việc giảm thiểu, phân loại rác thải tại nguồn trong từng nhóm đối tượng cụ thể.
- Xây dựng các chương trình truyền thông phù hợp với nhu cầu, đặc điểm và thói quen của từng đối tượng mục tiêu.

Đối tượng cụ thể và các hoạt động truyền thông theo nhóm đối tượng:

NHÓM ĐỐI TƯỢNG	HOẠT ĐỘNG
Trường học (học sinh - sinh viên, giáo viên)	• Tổ chức các buổi sinh hoạt chuyên đề về phân loại rác tại nguồn. • Hội thi vẽ tranh, làm sản phẩm tái chế từ rác thải. • Sinh hoạt Câu lạc bộ môi trường. • Lồng ghép nội dung giảm thiểu rác thải vào các tiết học, hoạt động ngoại khóa...
Cơ quan hành chính, doanh nghiệp	• Hướng dẫn cho cán bộ, công nhân viên về cách giảm thiểu và phân loại rác thải tại nguồn. • Triển khai chương trình thi đua “Văn phòng không rác thải nhựa”, “Phân xưởng xanh”...

NHÓM ĐỐI TƯỢNG	HOẠT ĐỘNG
Nhà hàng, khách sạn, quán ăn, quán café	- Hướng dẫn nhân viên và khách hàng về cách giảm thiểu và phân loại rác thải tại nguồn. - Triển khai chính sách giảm sử dụng đồ nhựa dùng một lần (ống hút, ly nhựa). - Khuyến khích thực hiện các chương trình tặng ưu đãi cho khách hàng sử dụng ly, hộp cá nhân. - Đặt poster về cách phân loại và giảm rác thải ở khu vực phục vụ...
Khu vui chơi giải trí, sân vận động, sân bay, nhà ga, bến xe	- Đặt poster hướng dẫn phân loại rác tại nguồn và thùng rác có ký hiệu rõ ràng. - Truyền thông qua loa phát thanh, màn hình hiển thị tại khu vực công cộng. - Kêu gọi chiến dịch “Giữ sạch không gian công cộng”. - Tổ chức sự kiện tại khu vực công cộng để lan tỏa thông điệp.
Chợ, siêu thị, trung tâm thương mại	- Tuyên truyền cho nhân viên, tiểu thương và khách hàng về lợi ích của phân loại rác tại nguồn. - Tổ chức các gian hàng “Xanh” trong chợ, siêu thị để giới thiệu sản phẩm thân thiện môi trường. - Khuyến khích sử dụng túi vải, túi giấy thay thế túi nilon.
Hộ gia đình, nhà tập thể	- Hướng dẫn phân loại rác tại nguồn qua các buổi sinh hoạt tổ dân phố... - Phát động các cuộc thi phong trào trong cộng đồng: “Gia đình xanh – phân loại rác hiệu quả”, “Sạch nhà - sạch ngõ - sạch đường”...

Phương pháp đánh giá hiệu quả: Tiến hành khảo sát sau mỗi hoạt động để đo lường nhận thức và sự thay đổi hành vi.

Ngoài ra, có thể sử dụng các hình thức tuyên truyền trực quan qua các ấn phẩm, tài liệu, tờ rơi, tờ gấp, pano, bảng tin, màn hình LED tại các địa điểm công cộng....”

3.1.3. XÂY DỰNG KẾ HOẠCH TRUYỀN THÔNG PHÂN LOẠI RÁC TẠI NGUỒN

- Xác định mục tiêu (trên cơ sở phân tích tình hình và đối tượng cần truyền thông).
- Xác định phương pháp, công cụ truyền thông (trực tiếp hay gián tiếp).
- Xác định các nguồn lực (về nhân lực, vật lực, thời gian).
- Định hướng thông điệp truyền thông phù hợp với từng đối tượng/nhóm đối tượng được truyền thông (về nhận thức, văn hóa, hoạt động kinh tế,...).
- Tổ chức thực hiện hoạt động truyền thông.
- Giám sát và đánh giá kết quả.

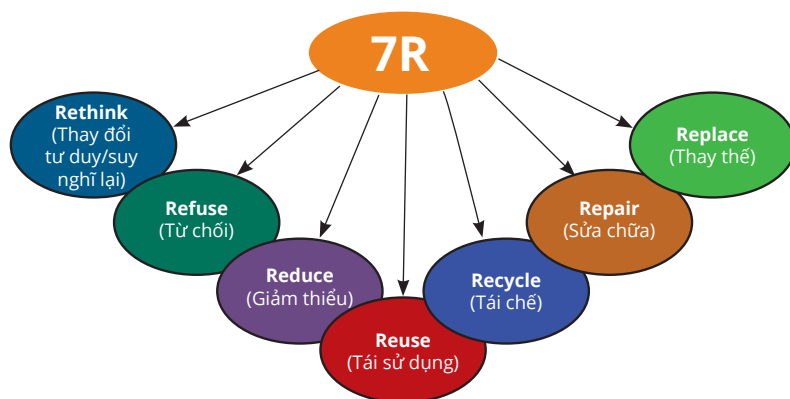
Thực hành lập kế hoạch truyền thông phân loại rác tại nguồn (Nguồn: Sở TN&MT tỉnh Quảng Nam)

3.2. MỘT SỐ KHẨU HIỆU, MÔ HÌNH SỬ DỤNG ĐỂ TRUYỀN THÔNG PHÂN LOẠI RÁC TẠI NGUỒN

3.2.1. MỘT SỐ KHẨU HIỆU

- Phân loại rác thải tại nguồn là trách nhiệm của mỗi chúng ta.
- Rác là tài nguyên - Hãy phân loại ngay tại nhà.
- Tái chế rác thải hôm nay, vì một tương lai tốt đẹp hơn.
- Tái chế rác thải. Nếu không, bạn sẽ chôn vùi Trái Đất.
- Phân loại rác tại nguồn - biến ý tưởng thành hành động.
- Tái chế rác là xu thế của thời đại mới.
- Tái chế rác là sự lựa chọn duy nhất hiện nay.
- Thay đổi lối sống, cách tiêu dùng nhà bạn sẽ giảm ngay lượng rác thải phát sinh.
- Vật dụng cũ của bạn luôn là sản phẩm hữu ích cho người khác - Hãy đừng vứt bỏ chúng.
- Ủng hộ mua hàng sử dụng vật liệu tái chế.

3.2.2. MÔ HÌNH "7R" - GIẢM RÁC THẢI NHỰA.

1. **Rethink (Thay đổi tư duy/suy nghĩ lại):** Cân nhắc các lựa chọn của mình và suy nghĩ về tác động của chất thải nhựa đối với môi trường để lựa chọn sử dụng các sản phẩm nhựa thiết yếu một cách bền vững hơn.

2. **Refuse (Từ chối):** Từ chối tạo ra rác thải, từ chối các sản phẩm sử dụng một lần, không có khả năng tuần hoàn, tái chế, từ chối công nghệ, nguồn nguyên liệu và các sản phẩm gây ảnh hưởng tiêu cực tới môi trường.

3. **Reduce (Giảm thiểu):** Cắt giảm lượng chất thải phát sinh để giảm chi phí thu gom, vận chuyển, xử lý.

4. **Reuse (Tái sử dụng):** Tái sử dụng nhiều lần sản phẩm nhằm kéo dài tuổi thọ cho những vật dụng đó cho chính mục đích cũ hay cho một mục đích khác trước khi thay thế chúng.

5. **Recycle (Tái chế):** Tái chế những vật dụng bỏ đi, những vật không cần thiết thành những vật có ích, chuyển chất thải thành tài nguyên.

6. **Repair (Sửa chữa):** Sửa chữa để sử dụng lại các sản phẩm hoặc các bộ phận có thể dùng nhằm kéo dài tuổi thọ, giảm thiểu chất thải, tiết kiệm chi phí và tài nguyên.

7. **Replace (Thay thế):** Thay thế các sản phẩm, bộ phận không thân thiện với môi trường bằng các sản phẩm, bộ phận thân thiện hơn với môi trường.

TRÍCH DẪN MỘT SỐ QUY ĐỊNH VỀ XỬ PHẠT VI PHẠM HÀNH CHÍNH LIÊN QUAN ĐẾN PHÂN LOẠI RÁC, VỨT, THẢI BỎ RÁC THẢI KHÔNG ĐÚNG QUY ĐỊNH

Nghị định 45/2022/NĐ-CP ngày 07/7/2022 của Chính phủ quy định về xử phạt vi phạm hành chính trong lĩnh vực bảo vệ môi trường; trong đó quy định mức xử phạt hành vi không phân loại và đổ chất thải sinh hoạt không theo quy định như sau:

HÀNH VI	MỨC PHẠT TIỀN	ĐIỀU KHOẢN QUY ĐỊNH
Hộ gia đình, cá nhân không phân loại chất thải rắn sinh hoạt theo quy định; không sử dụng bao bì chứa chất thải rắn sinh hoạt theo quy định	Từ 500.000 đồng đến 1.000.000 đồng	Khoản 1, Điều 26
Vứt, thải, bỏ đầu, mẩu, tàn thuốc lá không đúng nơi quy định tại khu chung cư, thương mại, dịch vụ hoặc nơi công cộng	Từ 100.000 đồng đến 150.000 đồng	Điểm a, Khoản 2, Điều 25
Vứt, thải, bỏ rác thải, đổ nước thải không đúng nơi quy định tại khu chung cư, thương mại, dịch vụ hoặc nơi công cộng, trừ vi phạm quy định tại điểm d khoản này	Từ 500.000 đồng đến 1.000.000 đồng	Điểm c, Khoản 2, Điều 25
Vứt, thải, bỏ rác thải trên vỉa hè, lòng đường hoặc vào hệ thống thoát nước thải đô thị hoặc hệ thống thoát nước mặt; đổ nước thải không đúng quy định trên vỉa hè, lòng đường phố; thải bỏ chất thải nhựa phát sinh từ sinh hoạt vào ao hồ, kênh rạch, sông, suối, biển.	Từ 1.000.000 đồng đến 2.000.000 đồng	Điểm d, Khoản 2, Điều 25

Theo Khoản 2, Điều 6 Nghị định 45/2022/NĐ-CP quy định trên đây là mức phạt tiền áp dụng đối với hành vi vi phạm hành chính do cá nhân thực hiện, đối với tổ chức có cùng hành vi vi phạm mức phạt tiền gấp 02 lần đối với cá nhân.

GIỚI THIỆU PHƯƠNG PHÁP LÀM PHÂN HỮU CƠ TẠI HỘ GIA ĐÌNH

Những loại rác thải thực phẩm của gia đình như các loại rau, củ quả thừa, bị hỏng có thể được sử dụng để tự làm phân hữu cơ tại nhà, ngoài ra việc này còn rất hữu ích trong việc giảm lượng rác thải ra môi trường tự nhiên.

* 6 BƯỚC CƠ BẢN TỰ LÀM PHÂN HỮU CƠ TẠI NHÀ:

Bước 1: Cách chọn thùng chứa đựng phân bón hữu cơ tại nhà

Có rất nhiều loại thùng chứa được sử dụng để đựng phân hữu cơ như: thùng kín (tuy nhiên sẽ kéo dài thời gian ủ), thùng gỗ, thùng nhựa, thùng có dung lượng từ 20 - 120 lít (tùy vào lượng rác thải của mỗi gia đình).

Lưu ý: đối với các thùng nhựa bị bịt kín nên khoan thêm vài lỗ nhỏ trên thân thùng nhựa để có chỗ thoát nước.

Bước 2: Chọn vị trí đặt thùng phân hữu cơ phù hợp

Để thùng chứa tại những nơi dễ thoát nước, đặt trên nền đất trống thay vì gạch bê tông để đảm bảo rằng giun và vi sinh vật có lợi khác có thể xâm nhập thùng rác, hoặc bạn có thể để trên sân thượng. Vì những thùng này sẽ có mùi, vì vậy nên để xa khu vực sinh hoạt của gia đình và chọn nơi có nhiều ánh nắng để đẩy nhanh quá trình phân hủy.

Bước 3: Phân loại rác để làm phân hữu cơ tại nhà hiệu quả

Để cây xanh có thể phát triển nhanh và khỏe mạnh, cần cung cấp cho cây những chất dinh dưỡng cần thiết trong đó các-bon và đạm ni-tơ là 2 chất không thể thiếu, những chất này có nhiều trong rác hữu cơ. Tuy nhiên, trước khi tiến hành tự làm phân bón hữu cơ tại nhà, cần phân loại các loại rác hữu cơ này ra làm 2 loại, đó là rác hữu cơ xanh và rác hữu cơ nâu.

Phân xanh cung cấp Nitơ cho cây, bao gồm các loại rác thải như:

- Rau quả thừa, lá cây tươi;
- Tóc;
- Cỏ vụn xén;
- Cỏ tươi;
- Bả cà phê, bả đậu, vỏ đậu phộng.

Phân nâu cung cấp Các-bon cho cây, bao gồm:

- Mùn cưa;
- Cỏ khô;
- Rơm rạ;
- Giấy;
- Lá khô;
- Vỏ trứng;
- Túi trà.

Cần lưu ý: Để thúc đẩy quá trình ủ phân hữu cơ, đồng thời ức chế mầm bệnh trong phân ủ vì vậy bạn có thể dùng phân trùn quế hoặc men vi sinh trichoderma để trộn chung với phân hữu cơ của bạn.

Bước 4: Tránh dùng những loại rác thải sau để làm phân hữu cơ tại nhà

Mặc dù chúng ta nên tận dụng các loại rác thải làm phân hữu cơ tại nhà, tuy nhiên không phải thực phẩm, rác thải nào bạn cũng có thể dùng làm phân được. Cần tránh dùng những loại thực phẩm dưới đây làm phân hữu cơ:

- Xương động vật (gà, lợn, bò, cá);
- Gia cầm và cá;
- Chất béo từ thực vật và sữa;
- Cá trứng;
- Phân người và vật nuôi chưa qua xử lý;
- Cỏ dại có hại;
- Gỗ đã qua chế biến;

- Vỏ sò, vỏ hến;
- Đặc biệt không sử dụng lá trà, vỏ cam, vỏ quýt, lá bạch đàn, lá sả tươi, vì những loại này có tinh dầu làm hại đến sự phát triển của vi sinh vật có ích;
- Các chất béo từ sữa sẽ làm chậm quá trình phân hủy phân hữu cơ tại nhà thông qua việc loại trừ oxi mà các vi sinh vật có ích cần để sinh sống;
- Cá hoặc gia cầm có thể làm phân hữu cơ, tuy nhiên không nên cho vào để đảm bảo phân không có mầm bệnh và hạn chế mùi hôi thối.

Bước 5: Cách trộn các loại rác khi làm phân hữu cơ tại nhà

Sau khi phân loại được các loại phân xanh, phân nâu và các thành phần cần tránh khi làm phân hữu cơ tại nhà, chúng ta tiến hành trộn phân xanh và phân nâu theo tỉ lệ như sau:

Thực hiện:

Thêm 10 cm phân nâu tiếp đến 1 lớp phân xanh mỏng rồi 10 cm phân nâu. Trộn đều hỗn hợp, ủ sau 2 tuần thì bắt đầu tưới nước vào phân. Cần chú ý đừng làm ướt quá nhiều. Sau đó trộn đều phân ủ lên;

- Tiếp tục thêm 1 lớp phân nâu vào cho đầy thùng chứa.

Lưu ý:

- Không cần cắt nhỏ phân ra vì chúng ta cần tạo khoảng không giúp không khí lọt vào tạo điều kiện vi sinh vật có lợi sinh sôi, nảy nở;
- Việc trộn phân xanh vào phân nâu là để phân xanh cung cấp nitơ giúp vi sinh vật có thể phát triển và sinh sản tốt nhằm oxi hóa nguồn các-bon. Tuy nhiên quá nhiều nitơ cũng không tốt cho quá trình ủ phân hữu cơ tại nhà;
- Kiểm tra nhiệt độ bằng cách dùng một cành tươi cắm vào giữa khối phân ủ. Sau 5 hoặc 6 ngày rút cành cây ra khỏi đống phân và sờ vào phần cắm trong khối phân ủ, nếu thấy cành cây nóng mạnh là đạt yêu cầu.

Trong trường hợp nhiệt độ không tăng lên thì phân ủ không đạt yêu cầu, điều này có thể do thiếu độ ẩm, thiếu vi sinh vật. Độ ẩm lý tưởng

nhất là từ 40 - 60%. Nếu phân ủ quá ướt hoặc quá khô sẽ dẫn đến việc vi sinh vật không thể phân hủy được phân hữu cơ này.

Cách thử độ ẩm đạt hay không bằng cách nắm thử phân ủ: Có thể kiểm tra độ ẩm khi tự làm phân hữu cơ tại nhà thông qua việc kiểm tra bằng tay, sao cho phân không được quá ướt.

- Nếu bóp mạnh thấy nước rỉ ra ngoài tay thì thừa nước. Còn khi bạn bóp thấy phân ủ dính chặt thì độ ẩm đạt yêu cầu;
- Nếu không có nước, hoặc khi nắm chặt lại phân hữu cơ có dạng hình tròn thì lượng nước trong đống ủ là vừa đủ;
- Khi đống ủ phân hữu cơ quá khô: tưới nước lên trên phân ủ và đảo trộn phân, làm cho nước ngấm vào phân ủ. Hãy cho từng chút một và kiểm tra lượng nước cho vừa đủ;
- Nếu phân hữu cơ quá ướt thì có thể thêm nguyên liệu khô như cỏ khô, rơm rạ.

Bước 6: Cách sử dụng phân hữu cơ tại nhà

Sau 30 ngày, khi thấy phân hữu cơ có những đặc điểm sau thì có nghĩa là phân ủ đã phân hủy hoàn toàn. Phân hữu cơ tự ủ có những đặc điểm như:

- Phân hữu cơ nhìn thấy chuyển sang màu nâu;
- Phân hữu cơ vụn ra và trông giống như mùn. Trong trường hợp nếu là mùn cưa, gỗ thì sẽ thành dạng hình sợi
- Phân hữu cơ có mùi đất;
- Khi phân ủ đã được phân hủy hoàn toàn tạo thành mùn là có thể bắt đầu sử dụng để bón cho cây;
- Bón phân hữu cơ đã ủ xung quanh gốc cây trong quá trình trồng cây.

Phân hữu cơ có thể được trộn với đất trước khi gieo trồng.

Phân hữu cơ thu được sau khi ủ:

Đặc biệt, phân hữu cơ đã ủ có thể được ép thành dạng viên phân. Viên phân hữu cơ với đặc tính chậm tan, giúp cây trồng hấp thu chất dinh dưỡng tốt hơn, tránh bị rửa trôi, có hiệu quả sử dụng cao hơn so với phân bón thông thường.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Bộ Tài nguyên và Môi trường (2020), Báo cáo hiện trạng môi trường quốc gia năm 2019 - Chuyên đề quản lý chất thải rắn sinh hoạt.
2. Bộ Tài nguyên và Môi trường (2023), Hướng dẫn kỹ thuật về phân loại chất thải rắn sinh hoạt.
3. Trung tâm truyền thông Tài nguyên và Môi trường, Bộ Tài nguyên và Môi trường (2021), Sổ tay các phương pháp phân loại, thu gom, giảm thiểu, xử lý chất thải rắn sinh hoạt nông thôn, NXB Dân trí, Hà Nội.
4. <https://tainguyenvamoitruong.vn>
5. <https://scp.gov.vn>
6. <https://baodautu.vn>

THAM GIA BIÊN SOẠN

SỞ TÀI NGUYÊN VÀ MÔI TRƯỜNG TỈNH QUẢNG NAM

Ông Bùi Ngọc Ảnh – Giám đốc Sở (Chủ biên)

Ông Võ Như Toàn – Phó Giám đốc Sở

Ông Nguyễn Viết Thuận – Chi cục trưởng Chi cục Bảo vệ môi trường

Bà Nguyễn Hoàng Yến – Phó Chi cục trưởng Chi cục Bảo vệ môi trường

Bà Hoàng Thị Kim Chung – Phó Trưởng phòng Kiểm soát ô nhiễm.

In 2.000 cuốn khổ 15x20.5cm tại Công ty TNHH In ấn Thiết kế T.E.A.M
Số 3/134 Trương Định, Hai Bà Trưng, Hà Nội
Số XNĐKXB: 4689-2024/CXBIPH/11-148/TN
Số QĐXB: 2828/QĐ-NXBTN ngày 29/11/2024 - ISBN: 978-604-41-5531-9
In xong và nộp lưu chiểu năm 2024

Quét QR website tài liệu

